

УДК 378.22:316.42 (045)

DOI 10.33251/2522-1477-2021-9-34-42

ЄВСЄЄВА Галина Петрівна,

доктор наук з державного управління, професор,
Придніпровська державна
академія будівництва та архітектури
ORCID 0000-0001-9207-6333

НОВИЦЬКА Тетяна Олексіївна,

аспірант, Придніпровська державна
академія будівництва та архітектури
ORCID 0000-0003-4816-412X

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

На сучасному етапі реформування вищої освіти актуалізується проблема модернізації змісту освітньо-професійної підготовки здобувачів. В українській вищій школі існує проблема теоретико-правового обґрунтування статусу неформальної освіти. Наразі є актуальним розгляд питання неформальної освіти з огляду її форм та функцій. Важливим є питання щодо визначення механізмів Perezарухування результатів неформальної освіти в межах формальної освіти.

Ключові слова: *неформальна освіта; формальна освіта; закон України «Про вищу освіту»; закон України «Про освіту»; функції неформальної освіти; форми неформальної освіти.*

Постановка проблеми. Інтеграція України в європейське освітнє середовище вимагає від закладів вищої освіти швидких змін у підходах до розвитку суб'єктів освітньої діяльності, сприяє реалізації їх права щодо вибору видів освіти та форм її здобуття, постійному пошуку інноваційних методів навчання, що задекларовано в Законі України «Про освіту». Не останнє місце в цьому процесі посідає визнання неформальної освіти, яка створює можливості для поєднання нових знань і практичного досвіду, самореалізації та мотивації особистості.

І це однозначний плюс у порівнянні з ситуацією навіть десять років тому, коли словосполучення «неформальна освіта» видавалося радше нонсенсом. Інша справа, що досить часто в Україні сприймають неформальну освіту некоректно, розуміючи під нею або випадковий набір ігор та вправ, націлених винятково на розвагу, або на надто обмежену сферу навичок ораторського мистецтва чи роботи в команді. Якщо інші форми освіти визначено досить чітко, то з приводу неформальної освіти відносний компроміс у світі дослідників та практиків був досягнутий не так давно.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Більшість наукових розвідок про неформальну освіту присвячені освіті дорослих [1-3; 5-9; 13; 14; 20]. У Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні зазначається, що «в Україні посилено увагу до широкого обговорення мети, змісту, форм і методів неформальної освіти дорослих. Йдеться про «простір формальної і неформальної освіти», осмислення тенденцій розвитку теорії і практики неформальної освіти дорослих, фінансування освіти впродовж життя, підвищення вимог до навчання» [11]. Більшість науковців схильні до того, що вперше про «неформальну освіту» заговорили освітяни 1968 року, коли це поняття було введено в книзі американського педагога й економіста Філіпа Кумбса під назвою «Світова освітня криза: системний підхід». В

Європі перші формати неформальної освіти в їх сьогоднішньому розумінні з'явилися у Швеції. Проблеми із розумінням важливості та ефективності неформального навчання спричинили декларування у 1996 році теми «освіти впродовж всього життя» на рівні Організації Безпеки і Співпраці в Європі (ОБСЄ). В український науковий простір вищої освіти ця дефініція актуалізувалась через закон «Про вищу освіту» [16]. Про невизначеність формальної освіти зазначається в Аналітичному огляді європейського фонду освіти: «У країні відсутня чітка система законодавчого регулювання неформальної освіти й навчання, єдиного їх понятійного апарату» [14, с. 5]; «В Україні відсутня державна, у т.ч. законодавчо-нормативна, підтримка таких нових форм, як неформальна освіта, й навчання, їх оцінювання за межами формальної освіти» [14, с. 7].

Мета статті. Мета нашої розвідки полягає в дослідженні нормативно-правового аспекту впровадження неформальної освіти у формальну систему вищої освіти України, основних засад та підходів до визнання неформальної освіти в межах формальної.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб з'ясувати нормативно-правовий аспект неформальної освіти в Україні спочатку з'ясуємо його значення. Академічний словник української мови такого слова не містить. Український лінгвістичний портал «Словники України» подає лексему «*неформальний*» як антонім до «*формальний*». Щодо ж цієї лексеми словники подають кілька значень серед яких до освітнього процесу ми б віднесли: «*Стосується до форми, обумовлений формою; виконаний за встановленим порядком, офіційний; який ґрунтується на дотриманні форми; здійснений за виробленими правилами, так, як прийнято*» [20, с. 620.]. Отже виходячи з логіки «неформальний» – це той, який не має чітко окресленої форми, який не завжди ґрунтується на дотриманні форми, не має чітко окреслених правил. Чи так це в освітньому процесі, щодо дефініції «неформальна освіта»?

Стаття 8 Закону України «Про вищу освіту» регламентує види освіти та визначає неформальну освіту як «освіту, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій» [16]. На наш погляд, визначення не зовсім чітке та точне. Адже не зрозуміло, що означає «часткових освітніх кваліфікацій» і яких саме часткових.

Натомість Закон України «Про професійний розвиток працівників» подає більш конкретне визначення дефініції «*неформальна освіта*». Стаття 1 цього закону визначає неформальну освіту як «набуття працівниками професійних знань, умінь і навичок, не регламентоване місцем набуття, строком та формою навчання» [17].

«Неформальна освіта – сукупність програм і курсів, після завершенні яких у особи не з'являється права займатися професійною діяльністю за профілем пройденого курсу або вступати в освітні установи вищого рівня», – так визначає неформальну освіту «Модельний закон України про просвітницьку діяльність», який прийнято ще у 2002 році і який є нині чинним [10]. Цей закон розглядає неформальну освіту як різновид просвітницької діяльності, що визначається як сукупність інформаційно-освітніх заходів з пропаганди і цілеспрямованому поширенню наукових знань та інших соціально значущих відомостей, які формують загальну культуру людини, основи його світогляду і комплекс інтелектуальних здібностей до компетентної дії (до практичної діяльності «зі знанням справи») [10].

Значна увага визначенню поняття «неформальна освіта» впродовж останнього десятиліття приділялася також як міжнародними організаціями так і провідними науковцями. Перед усім це зумовлено її функціями, цілями та спроможністю швидко формувати необхідний інтелектуальний капітал, що є ключовою ланкою розвитку інновацій та економіки.

Більшість науковців, котрі досліджують неформальну освіту, визначають її, як будь-яку організовану систематизовану діяльність, що проводиться за межами формальної освітньої системи, для забезпечення заданих видів навчання в інтересах тих, хто навчається [1].

У Рекомендаціях ЄС неформальну освіту визначають як «навчання, що відбувається у рамках планованої діяльності (щодо цілей навчання, тривалості навчання), причому існує певна форма підтримки при навчанні (наприклад, відносини «студент-викладач») [18].

Неформальна освіта і навчання – будь-яка організована освітня діяльність поза рамками формальної системи освіти, що забезпечує певні види навчання [19].

У Глосарії основних термінів професійної освіти можна знайти таке визначення неформальної освіти: «додаткова освіта, що доцільно організована, проте не завершується наданням кваліфікації певного рівня (етапу, циклу) формальної освіти» [4].

Спираючись на досвід європейських та вітчизняних фахівців у сфері неформальної освіти у широкому розумінні неформальну освіту можна трактувати як «будь яку організовану поза формальною освітою освітню діяльність, яка доповнює формальну освіту, забезпечуючи освоєння тих умінь і навичок, які необхідні для соціально та економічно активного громадянина країни. При цьому така освітня діяльність має бути структурованою, мати освітню мету, певні часові рамки, інфраструктурну підтримку і повинна відбуватися усвідомлено. Отримані знання, як правило, не сертифікуються, хоча це є можливим» [3; 7].

Таким чином серед функцій неформальної освіти можна виділити: розвиваючу (задоволення освітніх і духовних потреб особистості); компенсуючу (заповнення прогалин в отриманих знаннях); адаптивну (оперативна підготовка й перепідготовка в умовах мінливої виробничої й соціальної ситуації).

Форми неформальної освіти можуть бути різними, проте усі побудовані за принципами «навчання з урахуванням поточних потреб», «тісного зв'язку з життям», «гнучких програм, вибору змісту, форм, методів, терміну навчання», що суттєво відрізняє її від формальної освіти. Результати неформальної освіти можуть доповнювати та розширювати формальну освіту або бути окремою складовою загального освітнього рівня індивіда [15].

На підставі порівняльного аналізу можна визначити основні специфічні риси неформальної освіти, які подані в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні риси	Формальна освіта	Неформальна освіта
Умови вступу	На конкурсній основі відповідно до законодавства	Добровільно-договірна система зарахування
Місце навчання	В закладах вищої освіти, установах	Може відбуватися поза національною системою освіти
Термін навчання	Довгострокова	Переважно короткострокова
Зміст	Визначається нормативними документами, освітніми програмами	Визначається індивідуально, спрямований на набуття професійних знань
Гнучкість	Регламентована, навчання здійснюється у визначений час та місці	За домовленістю, протікає у зручному режимі для тих, хто навчається
Форми навчання	Визначаються закладом вищої освіти, установою відповідно до законодавства	Курси, гуртки, тренінги, репетитор, майстерні, тренінги-воркшопи, семінари, проектна робота
Оцінювання результатів	Зовнішнє оцінювання результатів навчання	Як правило, спирається на самооцінку
Документи	З обов'язковим отриманням документів державного зразка	Без або з отриманням документів (як правило сертифікати участі)
Система управління	Централізована з елементами автономності	Децентралізована
Контроль за діяльністю	Здійснюється державою	Керується потребами ринку праці

Джерело. Складено авторами на підставі [16], [3], [15].

Хоча неформальна освіта не є суворо обмеженою регуляторними актами та стандартами, однак вона має «певні рамки» освітньої діяльності. Принципово неформальна освіта базується на трьох основних принципах: «вчитися в дії» – цей принцип означає отримання різних вмінь та навичок під час практичної діяльності; «вчитися взаємодіяти» – цей принцип передбачає отримання практичних знань про відмінності, які існують між людьми, навчання роботі в команді та спонукання до співпраці з оточуючими; «навчатися вчитися» – цей принцип передбачає отримання навичок пошуку інформації та її обробки, аналізу власного досвіду і виявлення індивідуальних освітніх цілей, а також здатність застосовувати все назване вище в різних життєвих ситуаціях [18]. Саме цього потребує українська формальна вища освіта в умовах глобальних викликів часу. А відтак неформальна освіта має реальні перспективи впровадження в межах формальної освіти.

Неформальна освіта на відміну від формальної може забезпечити гнучкий підхід до освітнього процесу, орієнтуючись на конкретні освітні запити різних соціальних та професійних груп населення, впроваджуючи інновації та експериментуючи, поглиблювати навички, які допомагають у пристосуванні до постійних трансформацій суспільства. У деяких країнах ЄС неформальна освіта визнається роботодавцями на рівні з формальною. Підтвердження знань, одержаних у результаті неформальної освіти сприяє реалізації цілей щодо досягнення інтелектуального, сталого й всебічного недискримінаційного зростання, що передбачено стратегією «Європа 2020». Механізми визнання дозволяють полегшити досягнення кращого взаємозв'язку між вміннями і навичками й ринком праці, підтримати економічне відновлення країн [18].

Відносини між учасниками неформальної освіти є гнучкими та добровільними. Перевірку своїх досягнень у неформальній освіті може здійснити тільки сам учасник, а так звані «сертифікати» радше описують опрацьовані в рамках заходу теми, ніж підтверджують реальне освоєння тих чи тих знань або навичок [7]. Частково через це триває дискусія щодо визнання отриманих у рамках неформальної освіти знань та навичок, апробуються нові моделі вимірювання навчальних досягнень у неформальній освіті. Одним із таких інструментів, який використовується на європейському рівні є сертифікат Youth Pass. Однак ключовим елементом у таких моделях лишається самостійна оцінка здобутих знань, нових навичок і компетенцій.

Закон України «Про вищу освіту» стаття 8 п.5 регламентує визнання результатів неформальної освіти: «Результати навчання, здобуті шляхом неформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством» [16]. Але поки що чинне законодавство України не містить механізмів визнання неформальної освіти в системі вищої освіти, що ускладнює її імплементацію в освітню діяльність закладів вищої освіти.

Якщо ж порівняти підходи визнання неформальної освіти в професійній освіті, які чинні нині, то тут маємо цілу низку документів котрі регламентують таке визнання. Закон України «Про професійний розвиток працівників», зокрема, «Стаття 14. Організація підтвердження результатів неформального професійного навчання працівників» регулює «підтвердження кваліфікації працівників», а саме: «п.4. Порядок підтвердження результатів неформального професійного навчання працівників визначається Кабінетом Міністрів України». У Законі України «Про зайнятість населення» ст. 34 «Професійне навчання», п. 6 визначено, що Порядок підтвердження результатів професійного навчання осіб за робітничими професіями визначається КМУ. Постановою КМУ за № 340 від 15.05.2013 р. затверджено Порядок підтвердження результатів неформальної освіти професійного навчання осіб за робітничими професіями. Він передбачає розробку вимог до суб'єктів підтвердження кваліфікацій Мінсоцполітики й МОН України, формування Переліку робочих професій, який затверджується Мінсоцполітики України з урахуванням пропозицій Спільного представницького органу сторони роботодавців, закріплює організацію цієї роботи за Держслужбою зайнятості, визначає перелік необхідних документів, що подаються здобувачами. Відповідно до цієї постанови Міністерством соціальної політики України розроблені й уведені в дію документи, які визначають критерії підтвердження результатів неформальної освіти [17].

Отже, аналізуючи досвід професійної неформальної освіти можемо констатувати, що для того щоб неформальна освіта була визнана системою формальної освіти, необхідна ціла низка документів, які формалізують критерії означеної освіти.

Незважаючи на неоднозначність та проблеми у визнанні неформальної освіти, на нашу думку, формальна вища освіта починає втрачати монополію на знання, адже вона вже не здатна давати стовідсоткову гарантію інтеграції на ринку праці. З огляду відсутності механізмів та критерії визнання неформальної освіти у системі вищої освіти на наш погляд варто звернути увагу на ті методи та прийоми, які характерні неформальній освіті. Серед поширених у країнах ЄС та США гнучких навчальних програм неформальної освіти, які тільки з'являються в Україні, можна виділити: навчання винятково за межами формальної освіти з подальшим визнанням (оцінюванням), як правило, професійних кваліфікацій, у незалежних центрах з їх визнання; масова online освіта із проектами підтримки її учасників; програми неформальної освіти (відкриті публічні лекції, семінари, конференції, практикуми, тренінги, круглі столи, майстер-класи й т. п.), учасники яких можуть отримати сертифікат або інший документ недержавного зразка про одержання нових і/або додаткових компетенцій; тьюторство й консалтинг, коли навчальні плани готуються під замовлення («під ключ») користувача (як колективного, так і індивідуального).

Висновки. Вивчення питання про нормативно-правове функціонування неформальної освіти в системі вищої освіти України дозволяє зробити такі узагальнені висновки: найповнішою законодавчою нормою, що регулює неформальну освіту є дефініція, яка викладена у Законі України «Про професійний розвиток працівників». У системі професійної освіти на сьогодні урядом створена нормативна база з оцінювання й визнання неформальної освіти в системі професійної освіти працівників (визначені чіткі критерії), яка проходить апробацію за трьома робітничими професіями. Чого не скажеш про систему вищої освіти, яка потребує розроблення чітких механізмів перезарахування результатів навчання щодо неформальної освіти; авторами визначені основні специфічні риси неформальної освіти, які допоможуть в подальшому сформуванню критеріїв оцінювання результатів навчання у системі неформальної освіти, що власне стане темою наших подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Ахновська І. О. Відкрита та неформальна освіта: компаративний аналіз. *Економіка і організація виробництва*. 2019. № 4(36). С. 66–76. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2019.4.7> (дата звернення: 01.03.2021).
2. Войцях Т. Тренінговий табір для тренерів як спеціальна форма неформальної додаткової професійної освіти та розвитку професійної компетентності соціального педагога. *Рідна школа*. 2014. № 4-5. С. 62–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2014_4-5_18 (дата звернення: 01.03.2021).
3. Вчимося самостійності: навч.-метод. посіб. / автор. кол.: Ю. М. Галустьян, А. В. Каравай, А. Б. Кочарян, Т. Д. Мельник; за заг. ред.: Т. П. Спіріної. Київ: Вид-во ФОП Москаленко О. М., 2011. 212 с.
4. Глосарій основних термінів професійної освіти / за заг. ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вид-во «АртЕк», 2009. 192 с.
5. Горшкова В. В. Взаимодействие формального, неформального и информального образования как современное направление развития человека. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2014. Т. 26. С. 176–180. URL: <http://e-koncept.ru/2014/64336.htm> (дата звернення: 01.03.2021).
6. Заярна В. Проблема неформальної освіти дітей і молоді в ЄС у контексті дослідницьких тенденцій української педагогічної науки. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. III (34), Iss. 69. С. 39–41. URL: http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/zayarna_v._s._the_problem_of_the_non-formal_education_of_children_and_youth_in_the_european_union_in_the_modern_ukrainian_pedagogical_science.pdf (дата звернення: 01.03.2021).

7. Ідеї. Натхнення. Рішення: посіб. для тренерів неформ. освіти / Наталія Трамбовецька, Оксана Іванік, Марта Гавінек-Дагаргулія та ін. Київ : Інша освіта, 2015. 70 с. URL: https://www.sii.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/Trainers_Handbook.pdf (дата звернення: 01.03.2021).
8. Крулько І. Чи потрібна в Україні неформальна освіта? *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2015/03/10/7061058/> (дата звернення: 01.03.2021).
9. Мелешко І. В. Сутнісно-змістова характеристика поняття «неформальна освіта дорослих» в українському та зарубіжному науково-освітньому дискурсі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загально-освітній школах*. 2016. Вип. 51 (104). С. 231–238. URL: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2016/51/33.pdf> (дата звернення: 04.03.2021).
10. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Пед. думка, 2016. 448 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/Analitichni-materialy/7-natsionalna-dopovid-pro-stand-i-rozvitok-osviti-v-ukraini.pdf> (дата звернення: 01.03.2021).
11. Модельний закон про просвітницьку діяльність: Модель Співдружності незалеж. держав від 07.12.2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_a09 (дата звернення: 02.03.2021).
12. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад.: І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш та ін.; за ред. Д. В. Табачника, В. Г. Кременя. Київ: ТОВ «Вид. дім «Плеяди», 2011. 100 с.
13. Павлик Н. П. Неформальна освіта в системі освіти України. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 2 (14). С. 27–37.
14. Мельник С. В. Аналітичний огляд на тему «Підготовка кадрів на виробництві, неформальні кваліфікації й регульовані професії, участь у професійно-кваліфікаційній діяльності професійних асоціацій: місце й роль у Національній системі кваліфікацій. Європейський фонд освіти» / Європейський фонд освіти. Київ, 2015. 43 с.
15. Плинокос Д. Д., Коваленко М. О. Неформальна освіта: теоретичні аспекти і наукові підходи. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 29. С. 53–60. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/4042> (дата звернення: 01.03.2021).
16. Про освіту: Закон України від 05.09. 2017 р. №2145-VIII: станом на 1 січ. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 02.03.2021).
17. Про професійний розвиток працівників: Закон України від 12.01.2012 р. № 4312-VI: станом на 27 груд. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17> (дата звернення: 02.03.2021).
18. Рекомендація щодо визнання неформального й інформального навчання / Комісія ЄС (Брюссель, 05.09.2012). URL: http://ipq.org.ua/upload/files/files/06_Biblioteka/01_Normativna_baza/01_Viznznnya_neformalnogo_navchannya/01_Mignarodni_dokumenty/council_recommendations_20_dec_2012_ukr.pdf (дата звернення: 05.03.2021).
19. Семиволос Н., Закревская С. Прозрачное образование в действии. Методическое пособие по развитию молодежной инициативы в сфере высшего образования с использованием методики неформального образования молодежи. Запорожье: Из-во «Акцент», 2010. 80 с.
20. Словник української мови: [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Т. 10: Т-Ф / ред. тому: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк. 1979. С. 620.
21. Якушина М. С., Илакавичус М. Р., Будаї Л. П. Диверсификация маршрутов неформального образования для разновозрастных сообществ в условиях развития СНГ. *Человек и образование*. 2013. № 3. С. 68–71.

References

1. Akhnovska, I.O. (2019). Vidkryta ta neformalna osvita: komparatyvnyi analiz [*Open and non-formal education: a comparative analysis*]. *Ekonomika i orhanizatsiia vyrobnytstva*, 4 (36), 66-76.
2. Voitsiakh, T. (2014). Treninhovyi tabir dlia treneriv yak spetsialna forma neformalnoi dodatkovoi profesiinoi osvity ta rozvytku profesiinoi kompetentnosti sotsialnoho pedahoha [*Training camp for trainers as a special form of informal additional professional education and development of professional competence of a social pedagogue*]. *Ridna shkola*, 4/5, 62-67.
3. Halustian, Y.M., Karavai, A.V., Kocharian, A.B., & Melnyk, T.D. (2011). Vchymosia samostiinosti [*Learning independence*]. (T. P. Spirina, Red.). Vydavnytstvo FOP Moskalenko O. M. [In Ukrainian].
4. Nychkalo, N.H. (Red.). (2009). Hlosariy osnovnykh terminiv profesynoyi osvity i navchannya [*Glossary of basic terms of professional education*]. (T. M. Desiatov, Uporyad.). ArtEk. [In Ukrainian].
5. Horshkova, V.V. (2014). Vzaymodeistvye formalnoho, neformalnoho y ynformalnoho obrazovanyia kak sovremennoe napravlenye razvytyia cheloveka [*Interaction of formal, non-formal and informal education as a modern direction of human development*]. *Nauchno-metodicheskii elektronnyy zhurnal "Kontsept"*, 26, 176-180. Retrieved from: <http://e-koncept.ru/2014/64336.htm>
6. Zaiarna, V.S. (2015). Problema neformalnoi osvity ditei i molodi v YeS u konteksti doslidnytskykh tendentsii ukrainskoi pedahohichnoi nauky [*The problem of non-formal education of children and youth in the EU in the context of research trends in Ukrainian pedagogical science*]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III (34), Iss. 69, 39-41. Retrieved from: http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/zayarna_v._s._the_problem_of_the_non-formal_education_of_children_and_youth_in_the_european_union_in_the_modern_ukrainian_pedagogical_science.pdf
7. Trambovets'ka, T., Ivanik, O., Gavinek-Daharhuliya, M., Karavay, A., Yatsyk, V., & Dyatel, O. (2015). Idei. Natkhnennia. Rishennia [*Ideas. Inspiration. Decision*]. (T. Trambovets'ka, Uporiad.). Insha osvita. Retrieved from: https://www.sii.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/Trainers_Handbook.pdf
8. Krulko, I. (2015, 10 bereznya). Chy potribna Ukraini neformalna osvita? [*Is non-formal education needed in Ukraine?*]. *Ukrains'ka Pravda*. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/columns/2015/03/10/7061058/>
9. Meleshko, I.V. (2016) Sutnistno-zmistova kharakterystyka poniattia "neformalna osvita doroslykh" v ukrainskomu ta zarubizhnomu naukovo-osvitnomu dyskursi [*Essential and semantic characteristics of the concept of "non-formal adult education" in Ukrainian and foreign scientific and educational discourse*]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalno-osvitnii shkolakh*, 51 (104), 231-238. Retrieved from: <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2016/51/33.pdf>.
10. Kremen, V.H. (Red.). (2016). Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini [*National report on the state and prospects of education in Ukraine*]. *Pedahohichna dumka*. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/Analitychni-materialy/7-natsionalna-dopovid-pro-stance-i-rozvitok-osvity-v-ukraini.pdf>
11. Modelnyi zakon pro prosvitnytsku diialnist, Model Spivdruzhnosti nezalezhnykh derzhav [*Model Law on Education: Commonwealth Model*] (2002). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_a09
12. Babyn, I.I., Boliubash, Y.Y., & Harmash, A.A. [ta in.] (2011). Natsionalnyi osvitnii hlosarii: vyshcha osvita [*National Education Glossary: Higher Education*] (D. V. Tabachnyk & V. H. Kremen', Red.). TOV "Vyd. dim "Pleiady" [In Ukrainian].
13. Pavlyk, N. P. (2016). Neformalna osvita v systemi osvity Ukrainy [*Non-formal education in the education system of Ukraine*]. *Osvitolohichni dyskurs*, 2 (14), 27-37 [In Ukrainian].

14. Analitichnyy ohlyad na temu: "Pidhotovka kadriv na vyrobnytstvi, neformal'ni kvalifikatsiyi y rehul'ovani profesiyi, uchast' u profesiyno-kvalifikatsiyiniy diyal'nosti profesiynykh asotsiatsiy: mistse y rol' u Natsional'niy systemi kvalifikatsiy" [*Analytical review on the topic "Training in the workplace, informal qualifications and regulated professions, participation in professional activities of professional associations: place and role in the National Qualifications System"*] (Yevropeyskyi fond osvity). (2015) [In Ukrainian].

15. Plynokos, D.D., & Kovalenko, M.O. (2016). Neformalna osvita: teoretychni aspekty i naukovi pidkhody [*Non-formal education: theoretical aspects and scientific approaches*]. Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky, 29, 53-60. Retrieved from: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/4042>

16. Pro osvitu, Zakon Ukrainy [*About education: Law of Ukraine*] № 2145-VIII (2021) (Ukraina). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

17. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo formuvannia derzhavnoi polityky u sferi pratsi, trudovykh vidnosyn, zainiatosti naselennia ta trudovoi mihratsii [*On professional development of employees: Law of Ukraine*], Zakon Ukrainy № 341-IX (2019) (Ukraina). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-20>

18. Rekomendatsiia Rady YeS shchodo vyznannia neformalnoho ta informalnoho navchannia [*Recommendation on the recognition of non-formal and informal learning*]. (2012). Retrieved from: http://ipq.org.ua/upload/files/files/06_Biblioteka/01_Normativna_baza/01_Viznznnya_neformalnogo_navchannya/01_Mignarodni_dokumenty/council_recommendations_20_dec_2012_ukr.pdf

19. Semyvolos, N.V., & Zakrevskaya, S.V. (Uklad.). (2010). Masterskaya grazhdanskoy aktivnosti "Prozrachnoye obrazovaniye v deystvii": Metodicheskoye posobiye po razvitiyu molodezhnoy initsiatyvy v sfere vysshego obrazovaniya s ispol'zovaniyem metodiki neformal'nogo obrazovaniya molodezhi [*Transparent education in action. Methodical manual for the development of youth initiative in the field of higher education using the methodology of non-formal education of youth*]. Tipografiya "Aktsept". Retrieved from: <https://ua1lib.org/book/2995624/1a933b?regionChanged=&redirect=197745587> [In Ukrainian].

20. Slovyk ukrainskoi movy / I. K. Bilodid (Red.) (1979). [*Dictionary of the Ukrainian language*] (10-te vyd., S. 620). Naukova dumka [In Ukrainian].

21. Iakushyna, M., Ylakavychus, M., & Budai, L. (2013). Diversifikatsiya marshrutov neformal'nogo obrazovaniya dlya raznovozrastnykh soobshchestv v usloviyakh razvitiya SNG [*Diversification of non-formal education routes for different age communities in the conditions of CIS development*]. Chelovek y obrazovanye, 3, 68-71.

YEVSIIEVA Halyna, Professor, Doctor of Science in Public Administration, Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture;

NOVITSKAYA Tatiana, Postgraduate student, Prydniprov'ska State Academy of Civil Engineering and Architecture.

NON-FORMAL EDUCATION IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM: THE REGULATORY DIMENSION

Abstract. *Ukraine's integration into the European educational environment requires from higher education institutions rapid changes in approaches to the development of educational entities, promotes the realization of their right to choose types of education and forms of its acquisition, constant search for innovative teaching methods, declared in the Law of Ukraine "On Education". Last but not least in this process is the recognition of non-formal education, which creates opportunities for combining new knowledge and practical experience, self-realization and motivation of the individual.*

And this is a clear plus compared to the situation even ten years ago, when the phrase "non-formal education" seemed rather nonsense. Another thing is that quite often in Ukraine non-formal education is perceived incorrectly, meaning it as either a random set of games and exercises aimed solely at entertainment, or at a very limited area of public speaking skills or teamwork. While other forms of education are clearly defined, a relative compromise on non-formal education in the world of researchers and practitioners has recently been reached. At the present stage of reforming higher education, the problem of modernizing the content of educational and professional training of applicants is relevant. In Ukrainian higher education there is a problem of theoretical and legal substantiation of the status of non-formal education. At present, it is important to consider the issue of non-formal education in terms of its forms and functions. An important issue is to determine the mechanisms for recalculating the results of non-formal education within formal education.

Key words: *non-formal education; formal education; Law of Ukraine "On Higher Education"; Law of Ukraine "On Education"; functions of non-formal education, forms of non-formal education*

*Одержано редакцією: 02.02.2021 р.
Прийнято до публікації: 16.02.2021 р.*